

Nr 242.

Ankom till riksdagens kansli den 19 juni 1945 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förbättrande av bostadsförhållandena m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkterna 20—24) samt under kapitalbudgeten (bilaga 3, punkterna 2, 3 och 5—8) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1945/46 beräkna följande anslag, nämligen *under femte huvudtiteln* till Statens byggnadslånebyrå: Avlöningar ett förslagsanslag av 735 000 kronor, till Statens byggnadslånebyrå: Omkostnader ett förslagsanslag av 225 000 kronor, till Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer ett förslagsanslag av 7 000 000 kronor, till Bidrag till främjande av bostadsbyggande å landsbygden ett reservationsanslag av 7 500 000 kronor och till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 6 000 000 kronor ävensom *under kapitalbudgeten* dels under statens utlåningsfonder till Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer ett investeringsanslag av 30 000 000 kronor och till Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden ett investeringsanslag av 2 700 000 kronor, dels ock under fonden för låneunderstöd till Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett investeringsanslag av 80 000 000 kronor, till Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett investeringsanslag av 42 000 000 kronor, till Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder ett investeringsanslag av 500 000 kronor och till Lån till bostadsförbättringsverksamhet ett investeringsanslag av 2 700 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 324, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 27 april 1945, föreslagit riksdagen

dels medgiva, ej mindre att räntefoten för förbättringslån och lantarbetarbostadslån, vilka må komma att beviljas under budgetåret 1945/46, bestämmas till 3,25 %, än även att bostadsrättsföreningen Tanneforshus i Linköping må, räknat från och med år 1943 under en tid av högst 10 år, beviljas understöd med belopp, motsvarande skillnaden i föreningens bränsleutgifter mellan, å ena sidan, utgifterna beräknade på grundval av bränslepriserna den 1 maj 1941 eller, därest priserna sjunka under de vid nyssnämnda tidpunkt gällande, dessa lägre priser samt, å andra sidan, utgifterna beräknade på grundval av kostna-

derna för s. k. fredsvärme, dock högst med 8 000 kronor för år, ävensom att sålunda utgående understöd må gottgöras föreningen genom avdrag å de annuiteter, som föreningen har att erlägga å det föreningen beviljade statliga tertiärlånet,

dels ock för budgetåret 1945/46 anvisa följande anslag, nämligen *under femte huvudtiteln* till Statens byggnadslånebyrå: Avlöningar ett förslagsanslag av 1 130 000 kronor, till Statens byggnadslånebyrå: Omkostnader ett förslagsanslag av 225 000 kronor, till Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer ett förslagsanslag av 8 500 000 kronor, till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden ett reservationsanslag av 20 000 000 kronor och till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 8 000 000 kronor ävensom *under kapitalbudgeten* under statens utlåningsfonder till Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer ett investeringsanslag av 50 000 000 kronor och till Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden ett investeringsanslag av 12 000 000 kronor samt under fonden för låneunderstöd till Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett investeringsanslag av 150 000 000 kronor, till Tilläggsloan till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett investeringsanslag av 21 000 000 kronor, till Lån för uppförande och förbättring av lantarbetarbo-städer ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor och till Lån till bostadsförbättringsverksamhet ett investeringsanslag av 8 000 000 kronor.

Framställningar från statens byggnadslånebyrå.

Anslagen till främjande av bostadsförsörjningen. I skrivelser den 31 augusti 1944 och den 23 mars 1945 har *statens byggnadslånebyrå* framlagt förslag rörande beräkningen av de anslag till främjande av bostadsförsörjningen, som falla inom byråns verksamhetsområde.

Byrån har härvid först till behandling upptagit frågan om medelsbehovet till tertiärlån och tilläggsloan.

I skrivelsen den 31 augusti 1944 har byrån uppgivit, att tillskottet av bostadslägenheter i rikets tätorter under år 1943 uppgått till 33 000 och att byrån för år 1944 räknade med ett tillskott av 40 000. Vidkommande 1945 års bostadsproduktion anförde byrån, att det syntes motiverat att produktionen, därest materialtillgången och läget på arbetsmarknaden det tilläte, upprätthölles på samma nivå som under år 1944. Med avseende å bostadsproduktionen under år 1946 framhöll byrån, att det vore angeläget, att bostadsbristen snarast avvecklades och att med hänsyn till bostadsbehovet och de bedömbara reala förutsättningarna för bostadsbyggandet under sistnämnda år utgångspunkten för uppskattningen av medelsbehovet under budgetåret 1945/46 borde vara, att medel anvisades för en bostadsproduktion av i runt tal 40 000 lägenheter. Byrån — som betraktat denna omfattning av produktionen som ett minimum, vilket borde eftersträvas därest föreliggande allmänna förutsättningar för bostadsproduktionen förbleve i huvudsak oförändrade — har uppskattat medelsbehovet för tertiärlån under budgetåret 1945/46 för finansiering av en produktion av omkring 40 000 lägenheter år 1946 till 125 miljoner kronor. Medels-

behovet för utlämnande av tilläggs-lån, knutna till tertiärlån, har byrån vid en produktion av 40 000 lägenheter och under förutsättning av oförändrat kostnadsläge uppskattat till 50 miljoner kronor.

Sedermera har byggnadslånebyrån i skrivelsen den 23 mars 1945 framhållit, att ett bostadsbyggnadsprogram för år 1945 omfattande 45 000 lägenheter fastställts. Ehuru det för närvarande icke vore möjligt att förutse omfattningen av byggnadsverksamheten under år 1946, borde man enligt byråns mening såsom ett minimum eftersträva ett tillskott av 45 000 lägenheter i rikets tätorter även under år 1946. En mot sistnämnda produktion svarande ökning av behovet av tertiär- och tilläggs-lån i förhållande till det i skrivelsen den 31 augusti 1944 beräknade syntes dock icke komma att inträda, enär en väsentlig del av bostadsproduktionen i Stockholm syntes komma att finansieras med sekundärlån, utlämnade av Stockholms stad. Byggnadslånebyrån har emellertid jämväl framhållit, att behovet av tertiärlån och tilläggs-lån kommer att undergå en avsevärd förändring, därest den i propositionen nr 125 föreslagna nedsättningen av räntan å tertiärlån med en halv procent och en anpassning av den statliga räntegarantien för bottenlån bifölles. Behovet av tertiärlånemedel skulle sålunda komma att stiga från 125 miljoner till 150 miljoner kronor, medan tilläggs-lånebehovet kunde beräknas sjunka till — därest hänsyn jämväl toges till att behovet av tilläggs-lån visat sig avsevärt minska — omkring 10 miljoner kronor.

För tillgodoseende av låne- och bidragsverksamheten för främjande av bostadsförsörjningen för mindre bemedlade, barnrika familjer har byggnadslånebyrån beräknat medelsbehovet under budgetåret 1945/46 till 40 miljoner kronor. Vid ingången av budgetåret beräknas emellertid föreligga en på grund av bristande medelstillgång uppkommen balans av låneansökningar, vilkas tillgodoseende skulle kräva ytterligare 10 miljoner kronor. För tilläggs-lån, knutna till bostadsanskaffningslån, har byrån uppskattat medelsbehovet under budgetåret 1945/46 till 9 miljoner kronor. Det under sagda budgetår till hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer erforderliga beloppet har byrån uppskattat till 8,5 miljoner kronor.

I fråga om medelsbehovet för bidrag till inrättande av pensionärs-hem har byggnadslånebyrån — under framhållande att medelsefterfrågan under de sistförflutna budgetåren stadigt ökat — uppskattat behovet till 8 miljoner kronor mot — bortsett från anslag å beredskapsstat — 6 miljoner kronor för innevarande budgetår.

Departementschefen har beträffande förenämnda medelsbehov anført följande.

De omfattande stödåtgärder åt bostadsbyggandet, vilka statsmakterna genomfört under krigsåren, ha haft till följd, att den stagnering i bostadsproduktionen, som inträdde efter krigsutbrottet kunnat hävas och förbytas i en ökning. Följande sammanställning ger en bild av bostadsbyggandet i tät-orterna från och med år 1939.

Å r	Antalet lägenheter (runda tal)
1939	45 000
1940	20 000
1941	10 000
1942	23 000
1943	33 000
1944	36 000

Beträffande 1944 års produktionssiffra torde böra anmärkas, att densamma knappast ger en riktig bild av bostadsbyggandets omfattning under nämnda år. Den för året medgivna bostadsbyggnadskvoten avsåg en produktion av omkring 40 000 lägenheter. Av vissa orsaker blevo emellertid ett stort antal lägenheter, vilka beräknats kunna färdigställas under året, färdiga för inflyttning först under de två första månaderna av innevarande år.

Som förut nämnts har för år 1945 beräknats, att materielltillgången skall förslå för en produktion av cirka 45 000 lägenheter.

Av sammanställningen framgår, att bostadsproduktionen snabbt gick tillbaka efter år 1939. Bottenläget nåddes år 1941 med en produktion, som utgjorde mindre än en fjärdedel av 1939 års visserligen rekordartade produktionssiffra. Produktionen har därefter ökat undan för undan för att under innevarande år, därest det uppgjorda programmet kan fullföljas, nå upp till 1939 års nivå. Eftersläpningen till följd av den låga produktionen åren närmast efter år 1939 i förening med en kraftig ökning i familjebildningen har medfört, att trots den inträdda produktionsökningen under de senaste åren situationen på bostadsmarknaden alltjämt kännetecknas av en starkt markerad knapphet på bostäder. Tack vare stegringen i antalet nytillkomna lägenheter har man dock i övervägande antalet orter kunnat förhindra, att bostadsbristen kommit att övergå i ren bostadsnöd. Emellertid är det naturligt, att ju längre bostadsbristen fortfar, desto mera besvärande kommer den att kännas. Det framstår därför som angeläget, att, i den mån förhållandena göra det möjligt, en avveckling av bostadsbristen snarast kommer till stånd.

Därest lägenhetstillskottet i tätorterna under år 1945 kommer att uppgå till det beräknade — vilket man, såvitt nu kan bedömas, synes ha anledning hysa förhoppning om — kan måhända en viss lättnad förväntas inträda. En mera märkbar förbättring torde dock kunna ernås först, därest lägenhetstillskottet även under år 1946 kan hållas uppe på samma nivå. Byggnadslånebyrån har för sin del ansett, att detta bör eftersträvas. Själv delar jag helt denna byråns uppfattning. I vad mån detta kan ske, är emellertid beroende av tillgången på byggnadsmateriel. Då möjligheterna för import under den närmaste framtiden av dylik materiel icke nu kunna förutses, bjuder försiktigheten, att man vid en bedömning av utsikterna för bostadsproduktionen för det kommande året utgår från att behoven måste täckas med hjälp allenast av inhemsk produktion. För upprätthållande av den inhemska produktionen av viktiga byggnadsmateriel är emellertid en tillfredsställande lösning av bränsleförsörjningsproblemet av avgörande betydelse.

Oaktat sålunda de reala förutsättningarna för bostadsbyggandet under nästa år måste betraktas som ovissa, anser jag mig ej ha anledning att vid beräkningen av medelsbehovet för hithörande ändamål å riksstaten för budgetåret 1945/46 frångå den av byggnadslånebyrån till grund för byråns anslagsäskanden antagna produktionen av 45 000 lägenheter. Jag har härvid tagit hänsyn till att några anslag motsvarande dem, som för innevarande budgetår uppförts å allmän beredskapsstat II och vilka voro ämnade att tagas i anspråk vid en förbättring av materielförsörjningsläget, ej äro avsedda att

anvisas för nästa budgetår. Skulle det befinnas önskvärt att i arbetslöshetslindrande syfte öka bostadsproduktionen utöver nyssnämnda nivå — på skäl, som byggnadslånebyrån anfört, torde en ökning upp till högst 50 000 lägenheter böra ifrågakomma — torde härför erforderliga medel få anvisas å beredskapsstat.

Jag övergår härefter till att från nu angivna allmänna utgångspunkter beräkna medelsbehovet under de särskilda anslagen.

Vad till en början angår förslagen å driftbudgeten har byggnadslånebyrån hemställt att anslaget till Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer höjes från 7 miljoner kronor till 8,5 miljoner kronor. Belastningen å ifrågavarande anslag för budgetåret 1943/44 uppgick till i runt tal 4 570 000 kronor. Enligt vad jag inhämtat beräknas belastningen för innevarande budgetår komma att uppgå till omkring 6 600 000 kronor. Med hänsyn till den stegring i medelsbehovet, som sålunda beräknas inträda under detta budgetår och som torde komma att fortsätta jämväl under nästa budgetår, anser jag intet vara att erinra mot byggnadslånebyråns beräkning av anslaget.

Till Bidrag till pensionärshem har för innevarande budgetår anvisats dels 6 miljoner kronor å riksstaten, dels ock 3 miljoner å allmän beredskapsstat II, vilka belopp i sin helhet ställts till förfogande för utgivande av här avsedda bidrag. Härav beräknas 7 miljoner kronor åtgå för täckande av det under budgetåret uppkomna medelsbehovet, medan 2 miljoner kronor ansetts behöva disponeras för utjämnande av en vid budgetårets ingång förefintlig balans å sistnämnda belopp. Till följd av en fortsatt stegring av efterfrågan på ifrågavarande bidrag har byggnadslånebyrån ansett anslaget för nästa budgetår böra upptagas med 8 miljoner kronor. Mot denna byråns uppskattning av medelsbehovet synes intet vara att erinra.

Vidkommande anslagen å kapitalbudgeten har till Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer för innevarande budgetår anvisats dels 30 miljoner kronor å riksstaten, dels 15 miljoner kronor å tilläggsstat II, dels ock 15 miljoner kronor å allmän beredskapsstat II eller således tillhoppa 60 miljoner kronor. Av nämnda belopp har 15 miljoner kronor måst tagas i anspråk för beviljande av låneansökningar, som balanserats över från närmast föregående budgetår. För tillgodoseende av det under innevarande budgetår uppstående medelsbehovet skulle sålunda återstå 45 miljoner kronor. Enligt vad jag under hand inhämtat beräknar byggnadslånebyrån att, oaktat den förhållandevis rika medelsanvisningen för nu löpande budgetår, vid dess slut skall föreligga en balans å cirka 10 miljoner kronor. Med hänsyn till angelägenheten av att ifrågavarande långivning kan försiggå utan avbrott eller alltför stor eftersläpning vid behandling av låneansökningarna anser jag mig böra tillstyrka byggnadslånebyråns förslag, innebärande att för nästa budgetår anvisas ett anslag av 50 miljoner kronor för ändamålet. Mot byråns uppskattning av medelsbehovet för tilläggslån till här avsedda lån, 9 miljoner kronor, har jag intet att erinra.

Till Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet har för innevarande budgetår anvisats 80 miljoner kronor å riksstaten samt ett lika stort belopp å allmän beredskapsstat II. De sålunda anvisade medlen torde komma att i sin helhet disponeras under budgetåret. Förutom för tillgodoseende av en byggnadsproduktion, vilken beräknats till cirka 45 000 lägenheter, torde de anvisade anslagsbeloppen jämväl förslå till avarbetande i viss mån av en vid budgetårets ingång förefintlig balans. Medelsbehovet för tertiärlån för nästa budgetår beräknade byggnadslånebyrån i skrivelsen den 31 augusti 1944 till 125 miljoner kronor, avseende en produktion av 40 000

lägenheter under år 1946. Den av byrån sedermera förutsatta ökningen av produktionen till 45 000 lägenheter har byrån ansett icke i och för sig behöva medföra någon ökning av medelsbehovet enär, i motsats mot vad som varit fallet under de två senaste åren, en väsentlig del av bostadsproduktionen i Stockholm syntes komma att finansieras med sekundärlån, utlämnade av Stockholms stad. Som byrån framhållit kan emellertid den av riksdagen medgivna sänkningen av räntan å tertiärlånen beräknas komma att medföra en stegring av behovet av sådana lån med 25 miljoner kronor till 150 miljoner kronor. Å andra sidan beräknas nämnda räntesänkning komma att medföra en avsevärd minskning av behovet av tilläggs lån, knutna till tertiärlån. Medan byrån i skrivelsen den 31 augusti 1944 uppskattade medelsbehovet för ifrågasvarande ändamål till 50 miljoner kronor, räknar byrån numera med att ett belopp av 10 miljoner kronor skall visa sig tillräckligt.

Från de av mig i det föregående angivna utgångspunkterna för beräkningen av medelsbehovet för stödande av bostadsproduktionen anser jag mig böra förorda, att här ifrågasvarande anslag beräknas i enlighet med byggnadslånebyråns förslag. Jag tillstyrker sålunda, att till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet anvisas ett anslag av 150 miljoner kronor.

Under anslaget till Tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet bör beräknas medel för utgivande av *dels* tilläggs lån till bostadsanskaffningslån, *dels ock* tilläggs lån till tertiärlån med av mig i det föregående förordade belopp, 9 respektive 10 miljoner kronor. Enligt vad jag i det följande föreslår bör emellertid under anslaget härutöver beräknas ett belopp av 2 miljoner kronor för tilläggs lån till bostadsegnahemslån. Anslaget bör i enlighet härmed upptagas till 21 miljoner kronor.

Departementschefen har i förevarande sammanhang till behandling upptagit spörsmålen om kommuns rätt att ekonomiskt bistå person, som önskar förvärva bostad i fastighet tillhörig bostadsrättsförening, samt om placeringen av de i förhållande till de statliga tertiärlånen underliggande krediterna, d. v. s. primär- och sekundärkrediterna, och har därvid anfört följande.

Den ena frågan avser kommuns rätt att ekonomiskt bistå person, som önskar förvärva bostad i fastighet tillhörig bostadsrättsförening men som saknar medel att gälta den kontantinsats som kräves härför. En del kommuner ha anvisat medel för utlämnande av lån för dylika lägenhetsförvärv, medan vissa andra iklätt sig borgen för lån, som för ändamålet upptages hos enskild kreditgivare. Emellertid har regeringsrätten i anledning av anförda besvär, genom utslag den 14 december 1944, upphävt ett av stadsfullmäktige i Lund fattat beslut att staden skulle åta sig borgensförbindelse av nyss nämnd art. Regeringsrättens beslut har motiverats med att klandrade beslutet måste anses innebära, att understöd av kommunens medel skulle beredas vissa kommunmedlemmar i annan ordning än gällande fattigvårdslag stadgar eller eljest enligt särskild lag eller författning är medgivet och att stadsfullmäktige följaktligen genom beslutet överskridit sin befogenhet.

Enligt gällande bestämmelser anses således kommun ej kunna åta sig här avsedd borgen eller bevilja lån för nu angivet ändamål. Kommunernas ekonomiska medverkan har emellertid ansetts utgöra en väsentlig förutsättning för genomförandet av de statliga stödåtgärderna för bostadsbyggandet och kommunalt stöd i här ifrågasvarande form kan anses vara en viktig komplettering till den statliga låneverksamheten. Jag anser på grund härav att, sakligt sett, tillräckliga skäl ej föreligga att hindra kommun att utlämna lån till eller ikläda sig borgen för person, som önskar förvärva lägenhet i bo-

stadsrättsförening men som saknar härför erforderligt kapital. Jag vill därför förordna, att, därest riksdagen icke har något att erinra däremot, i kungörelsen om tertiärlån och tilläggsån för vissa bostadsbyggnadsföretag införas en bestämmelse av innebörd, att kommun skall äga rätt att anslå medel för utlämnande av lån för ändamål, varom här är fråga, respektive ikläda sig borgen för sådant lån. Sådant rätt synes dock böra begränsas till att avse endast fall, där fråga är om förvärv av lägenhet i fastighet, för vars uppförande beviljats statligt tertiärlån.

Den andra frågan berör placeringen av de i förhållande till de statliga tertiärlånen underliggande krediterna, d. v. s. primär- och sekundärkrediterna.

I propositionen nr 243 till 1943 års riksdag angående förbättrande av bostadsförhållandena föreslogs den ändringen i dittills gällande författningsbestämmelser, att s. k. räntegaranti skulle kunna förekomma i fråga om alla i förhållande till tertiärlånen underliggande krediter, oavsett vilket slag av kreditinrättning som anlåtats. Därigenom skulle affärsbankslån enligt tertiärlåneförfattningen bli likställda med lån utlämnade av övriga kreditinstitut. Som förutsättning härför borde gälla, att affärsbankerna utfäste sig att icke missbruka sin möjlighet att uppsäga lämnade inteckningslån ävensom att i sin räntepolitik följa vissa normer.

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen anförde statsutskottet i sitt i denna del av riksdagen godkända utlåtande (nr 219) bland annat, att på grund av den avsiktligt snävt hållna avkastningskalkylen de under nuvarande förhållanden med statens stöd uppförda bostadsfastigheterna ansåges vara tämligen kriskänsliga, varför ett accepterande av underliggande, icke räntegaranterade krediter i vissa lägen kunde innebära allvarliga risker för fastigheternas ekonomi. Ett reservationslöst lämnande av räntegaranti för affärsbankslån kunde härjämte komma att medföra betydande ekonomiska konsekvenser för statsverket. Ur affärsbankernas synpunkt måste det emellertid te sig som en diskriminering, att deras lån icke kunde räntegaranteras, i all synnerhet som obundna lån, lämnade av andra kreditinstitut, kunde utrustas med en dylik förmån. Beträffande affärsbankslånens godkännande som underliggande krediter ansåge utskottet, att någon anledning till erinran mot byggnadslånebyråns praxis i fråga om affärsbankslånen ej föreläge samt att byrån jämväl i fortsättningen borde få avgöra, när omständigheterna vore sådana, att dylika lån kunde godtagas som underliggande kredit. Då räntegaranti för affärsbankslån vore avsedd att lämnas endast under förutsättning att banken avgåve vissa förklaringar rörande räntevillkoren samt uppsägning av lånen, syntes det i allmänhet ej finnas skäl för att i fråga om nämnda krediter tillämpa andra regler om ränteeftergift än dem som förut gällde beträffande övriga obundna lån. Utskottet hade därför i huvudsak kunnat ansluta sig till förslaget om utsträckning av räntegarantien till att avse även affärsbankslån. Fall kunde emellertid förekomma, där statsverkets intresse motiverade, att utfästelsen om räntegaranti begränsades. Så torde bland annat vara förhållandet, då lån erbjödes mot en ränta som — oaktat densamma till en början ställde relativt sett mindre anspråk på eftergift — likväl framdeles kunde, till följd av uppenbar risk för höjning, befaras bli för statsverket mera kostnadskrävande.

Med utgångspunkt från de sålunda givna direktiven har inom byggnadslånebyrån utvecklats viss praxis vid avgörande av frågan om godtagande av underliggande kredit, som är placerad hos affärsbank. Nämnda praxis innebär bland annat, att affärsbankslån ej anses böra godtagas, om sådant lån och sparbankslån erbjudas mot samma ränta, såvida ej särskilda omständig-

heter för godtagande av affärsbankslån föreligga såsom t. ex. avsaknad av annat kreditinstitut på byggnadsorten eller eljest svårighet att därstädes eller i närliggande samhälle annorledes än hos affärsbank anskaffa erforderligt kapital. Därest affärsbank erbjuder förmånligare ränta än sparbank, godtages affärsbankslån som underliggande kredit i enfamiljshus samt, under förutsättning att räntan för affärsbankslån ej alltför obetydligt understiger räntan för sparbankslån, jämväl då fråga är om större fastigheter.

Byggnadslånebyråns praxis på ifrågavarande område, sådan den utvecklats på basis av nyss refererade uttalanden i ämnet, torde i huvudsak ha visat sig lämna ett tillfredsställande resultat. Emellertid kunna fall förekomma, där en friare prövning av förutsättningarna för godtagandet av affärsbankskredit såsom underliggande kredit, framstår såsom motiverad. Därest riksdagen ej har något att erinra däremot torde Kungl. Maj:t i fall, där så prövas vara påkallat, med beaktande av olika på frågan inverkan omständigheter få lämna byggnadslånebyrån medgivande till en sådan friare prövning.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehått dels följande vid riksdagens början väckta motioner, nämligen

två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *G. Rosander* och *J. N. Jonsson* (I: 3) samt den andra inom andra kammaren av herrar *F. Persson* i Växjö och *E. Sverin* i Gävle (II: 3), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående tillsättande av kommunala bostadsnämnder,

två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *S. Linderot* (I: 130) samt den andra inom andra kammaren av herr *G. Kempe m. fl.* (II: 356), i vilka hemställts, att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att en generalplan utarbetas för rikets bostadsförsörjning att utföras av härför lämpad statlig myndighet i samverkan med länsstyrelserna och kommunerna, att en plan samtidigt utarbetas för inhemsk produktion av byggnadsmaterial i samhällelig regi, att städerna och kommunerna åläggas att i egen regi med ekonomiskt stöd från staten uppföra tillräckligt antal bostäder, vilka skola uthyras till självkostnadspris, att de kommunala myndigheterna åläggas att upprätta kommunal bostadsförmedling, samt att utarbetandet av ovan nämnda planer för bostadsförsörjning och byggnadsämnesproduktion sker i sådan takt, att de i form av propositioner kunna föreläggas årets riksdag, ävensom

en inom andra kammaren av herr *H. Johansson* i Norrköping *m. fl.* väckt motion (II: 167), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om sådan ändring i kungörelsen av den 22 juni 1939 om bidrag till anordnande av pensionärshem, att i 3 § sista satsen i första stycket samt hela andra stycket i samma paragraf utgå,

dels ock en i anledning av propositionen nr 324 inom andra kammaren av herr *M. Ståhl* väckt motion (II: 615), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta om sådan ändring i gällande författningar angående tertiärlån att dylika lån må kunna beviljas i samma utsträckning för produktion av bostadshus med hyreslägenheter som för närvarande av fastigheter av föreningstyp, samt att därvid jämväl enskild bostadsproducent må kunna jämföras med kommun på samma grunder vilka för närvarande gälla s. k. allmännyttiga bostadsföretag.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sin hemställan får utskottet hänvisa till motionerna I: 130, II: 3, II: 167 och II: 615.

Statens byggnadslånebyrå: Avlöningar. För statens byggnadslånebyrå: Avlöningar är å riksstaten för innevarande år anvisat ett förslagsanslag av 735 000 kronor. För byrån har fastställts följande avlöningsstat:

1. Arvoden åt ordförande och ledamöter, <i>högst</i>	kronor	18 000
2. Ersättning till ordföranden för mistade avlöningsförmåner samt ersättningar till avdelningscheferna, <i>förslagsvis</i>	»	60 000
3. Ersättningar till kanslipersonal, <i>högst</i>	»	590 000
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>högst</i>	»	65 000
5. Årsarvoden å 1 000 kronor vardera till två revisorer för granskning av byggnadslånebyråns räkenskaper	»	2 000
	<u>Summa kronor</u>	<u>735 000</u>

Byggnadslånebyrån har för budgetåret 1945/46 räknat med oförändrat medelsbehov i fråga om anslagsposterna 2 och 5. Anslagsposten 1 har ansetts kunna minskas till 16 000 kronor i samband med ombyte av innehavare av befattningen som chef för byråns kansliavdelning. Anslagsposten 3 föreslås höjd till 1 175 000 kronor med hänsyn till att byråns arbetsbörda vuxit i sådan grad att ytterligare personal måste anställas. Anslagsposten 4 föreslås höjd till 102 000 kronor för att möjliggöra ett utökande av antalet sakkunniga från 8 till 10.

Departementschefen har anfört följande.

Mot byggnadslånebyråns uppskattning av medelsbehovet till avlöningar för nästa budgetår har jag intet att erinra utom såvitt angår det för ersättningar till kanslipersonal beräknade beloppet, 1 175 000 kronor. För ifrågasvarande ändamål har i avlöningsstaten för innevarande budgetår upptagits ett belopp av 590 000 kronor. Emellertid har Kungl. Maj:t genom beslut den 23 mars 1945 nödgats medgiva, att posten må överskridas med högst 333 000 kronor, varför belastningen å posten för samma budgetår kan beräknas komma att uppgå till i runt tal 925 000 kronor. Av byggnadslånebyråns framställning framgår emellertid, att medelsbehovet undan för undan ökat under budgetåret och under januari månad i år uppgått till omkring 78 000 kronor samt för juni månad beräknas uppgå till 85 500 kronor. Sistnämnda belastningssiffra skulle motsvara ett medelsbehov av cirka 1 000 000 kronor för år. Byrån synes räkna med en fortsatt ökning av utgifterna jämväl under nästa budgetår.

I avsaknad av några säkra hållpunkter rörande byråns arbetsbelastning under nästa budgetår anser jag den beräknade belastningssiffran för innevarande budgetår böra läggas till grund för uppskattningen av medelsbehovet. Med hänsyn till den stegring i personalbehovet, som inträtt under budgetåret 1944/45, synes posten dock böra avrundas uppåt till 950 000 kronor.

I enlighet härmed skulle ifrågasvarande anslag för nästa budgetår behöva upptagas med (16 000 + 60 000 + 950 000 + 102 000 + 2 000) 1 130 000 kronor.

Som synes innebär detta anslagsbelopp en avsevärd förhöjning i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget. Den starka ansvällning av byråns verksamhet, som ägt rum, gör det särskilt angeläget att före-

fintliga möjligheter att genom rationaliseringar begränsa personalbehovet tillvaratagas. Jag förutsätter, att byrån ägnar en ingående uppmärksamhet häråt.

Statens byggnadslånebyrå: Omkostnader. För byggnadslånebyråns omkostnader är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag av 225 000 kronor. För nästa budgetår har byrån beräknat medelsbehovet till 245 000 kronor. Byrån har därvid räknat med oförändrat medelsbehov — 35 000 respektive 10 000 kronor — för resekostnads- och traktamentsersättningar och för publikationstryck. Ökningen hänför sig till delposten för expenser, som ansetts bära uppräknas från 180 000 till 200 000 kronor bland annat med hänsyn av den av personalökningen föranledda inventarieanskaffningen.

Departementschefen har anfört följande.

Vad angår posten till resekostnads- och traktamentsersättningar torde densamma i anslutning till belastningen för sistförflutna budgetår kunna nedsättas till 25 000 kronor.

Posten till expenser synes mig med hänsyn till byggnadslånebyråns växande organisation samt behovet att anskaffa vissa ur rationaliseringssynpunkt erforderliga kontorsmaskiner bära höjas till 190 000 kronor.

Mot byråns uppskattning av medelsbehovet till publikationstryck, 10 000 kronor, har jag intet att erinra.

I enlighet härmed skulle förevarande anslag behöva upptagas med (25 000 + 190 000 + 10 000) 225 000 kronor.

Framställning från egnahemsstyrelsen.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *egnahemsstyrelsen* gjort framställning rörande anvisande av anslag för budgetåret 1945/46 till bostadsförbättringsverksamheten på landsbygden.

Vad angår anslaget till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden erinrar styrelsen om att å riksstaten för innevarande budgetår för ifrågavarande ändamål anvisats ett reservationsanslag av 7 500 000 kronor. För nästa budgetår anser styrelsen anslaget bära upptagas till 20 miljoner kronor. Styrelsen föreslår, att från anslaget liksom under innevarande budgetår bära bestridas kostnader för vissa speciella ändamål, nämligen för lantarbetarbostadsbidrag, för bidrag till fiskarbostäder samt för administrerande av bidrags- och långivningen till vatten- och avloppsföretag, inköp av brunnsborrningsattiraljer, anordnande av utbildningskurser för brunnsborrhare ävensom för bostadsförbättringsbidrag till innehavare av vissa kronolägenheter.

I fråga om anslagen till Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden samt Lån till bostadsförbättringsverksamhet har styrelsen ansett, att anslaget till Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden bör upptagas med 12 000 000 kronor samt anslaget till Lån för bostadsförbättringsverksamhet med 8 000 000 kronor.

Medelsbehovet till tilläggsån till bostadsegnahemsån har styrelsen uppskattat till 2 000 000 kronor.

Medelsbehovet till Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder har styrelsen uppskattat till 4 000 000 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

Som framgår av egnahemsstyrelsens framställning äro de belopp för förbättrande av landsbygdens bostadsförhållanden, som anvisats å riksstaten för innevarande budgetår, förhållandevis låga. Beloppen voro emellertid avsedda att förstärkas med anslag å allmän beredskapsstat II, vilka skulle få tagas i anspråk, därest materielförsörjningsläget förbättrades. I enlighet härmed uppfördes å nämnda beredskapsstat avsevärda belopp för ifrågavarande ändamål. Av de å beredskapsstaten uppförda anslagen har Kungl. Maj:t redan tidigare ställt anslaget till Lån för uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder till egnahemsstyrelsens förfogande att disponeras för det med anslaget avsedda ändamålet. För dispositionen av övriga här avsedda anslag har Kungl. Maj:t ansett sig böra inhämta riksdagens samtycke. I proposition den 2 mars 1945, nr 238, har Kungl. Maj:t sålunda föreslagit riksdagen medgiva, att det å allmän beredskapsstat II för budgetåret 1944/45 uppförda anslaget till Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden, i sin helhet, samt av de å samma stat uppförda anslagen till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden samt Lån till bostadsförbättringsverksamhet 12 miljoner respektive 3 miljoner kronor må av Kungl. Maj:t tagas i anspråk för de med anslagen avsedda ändamålen. Vid bifall till Kungl. Maj:ts förenämnda proposition och med beaktande att till lantarbetarbostadslån å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår jämväl anvisats ett anslag av 2 miljoner kronor, skulle för utlämnande av bidrag respektive lån för här ifrågavarande verksamhet för nyssnämnda budgetår stå till förfogande de belopp, som angivas i följande sammanställning. I beloppen äro inräknade även de medel, som kunnat disponeras därigenom att tidigare beviljade bidrag eller lån förfallit eller annullerats. Till jämförelse ha i sammanställningen jämväl upptagits av egnahemsstyrelsen för nästa budgetår äskade anslag.

Anslag	För budgetåret 1944/45 disponi- belt belopp	Av egnahemsstyrelsen för budgetåret 1945/46 äskat belopp
Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden	21 900 000	20 000 000
Lånefonden för främjande av bostadsbyg- gande på landsbygden	12 500 000	12 000 000
Lån till bostadsförbättringsverksamhet ...	7 000 000	8 000 000
Lån till uppförande och förbättring av lant- arbetarbostäder	6 500 000	4 000 000

Som synes understiga de av egnahemsstyrelsen äskade anslagen — fränsett anslaget till förbättringslån — de belopp, som stå till förfogande för innevarande budgetår.

Liksom i fråga om anslagen för främjande av bostadsförsörjningen i allmänhet måste beräkningen av anslagen till förbättrande av landsbygdens bostadsförhållanden ske med beaktande av de reala förutsättningarna för byggnadsverksamheten under det kommande året. Som i förenämnda proposition, nr 238/1945, påpekats måste hänsyn jämväl tagas till den inverkan, som igångsättandet i större omfattning av byggnads- och andra anläggningsarbeten på landsbygden kan få på möjligheterna att tillgodose skogsbrukets arbetskraftsbehov. Under hänvisning till den socialt sett höga angelägenhetsgrad, som jag tillmäter en förbättring av bostadsförhållandena på landsbygden, anser jag mig, trots anförda omständigheter, böra tillstyrka egnahemsstyrelsens för-

slag till medelsanvisning för budgetåret 1945/46. Jag har härvid tagit hänsyn till att några anslag, motsvarande de å allmän beredskapsstat II för innevarande budgetår uppförda, ej äro avsedda att anvisas för nästa budgetår.

I enlighet härmed förordar jag, att å riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisas *dels* till Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden 20 miljoner kronor, *dels* till Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden 12 miljoner kronor, *dels* till Lån till bostadsförbättringsverksamhet 8 miljoner kronor, *dels ock* till Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder 4 miljoner kronor.

Häruöver bör i enlighet med egnahemsstyrelsens förslag beräknas ett belopp av 2 miljoner kronor för utgivande av tilläggsån till bostadsegnahemslån.

I nyssnämnda proposition förordades, att i samband med att anslagen å allmän beredskapsstat II ställdes till egnahemsstyrelsens förfogande vissa bestämmelser måtte meddelas rörande de villkor, under vilka arbetena finge komma till utförande, varvid bland annat borde föreskrivas, att vederbörande länsarbetsnämnd skulle hava att besluta om tidpunkten för arbetenas påbörjande samt, därest nämnden så ansåge erforderligt, om avbrott i arbetena ävensom meddela de övriga bestämmelser, som kunde befinnas nödvändiga till förhindrande av att skogsbrukets behov av arbetskraft eftersattes.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, därest uppställandet av motsvarande villkor beträffande anslagen för nästa budgetår skulle visa sig påkallade, utfärda föreskrifter härom.

I detta sammanhang torde riksdagens medgivande böra inhämtas till att räntefoten för förbättringslån och lantarbetarbostadslån jämväl för nästa budgetår fastställas till oförändrat 3,25 %.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta vid riksdagens början den ena inom första kammaren av herr A. *Mannerskantz m. fl.* (I: 210) och den andra inom andra kammaren av herr G. *Nilsson* i Göingegården *m. fl.* (II: 332), i vilka hemställts att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning rörande skattetekniska och övriga åtgärder, som äro behövliga för åstadkommande av bättre lantarbetarbostäder,

dels ock en i anledning av propositionen nr 324 inom andra kammaren av herr M. *Ståhl* väckt motion (II: 616), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att bidrag till främjande av bostadsbyggande å landsbygden i ömmande fall och efter egnahemsstyrelsens prövning må kunna utgå med högre belopp än 2 500 kronor.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna I: 120 och II: 616.

Övriga framställningar.

I skrivelse den 18 oktober 1944 har *försvarets bostadsanskaffningsnämnd* efter samråd med statens byggnadslånebyrå — under erinran, att Kungl. Maj:t genom beslut den 22 juni 1944 bemyndigat statens byggnadslånebyrå att tills vidare under vissa villkor bevilja familjebidrag enligt kungörelserna nr 512/1935 och 247/1938 jämväl åt sådana mindre bemedlade, barnrika familjer, som beretts bostad i med stöd av tertiärlån uppförd fastighet, tillhörig kommun eller därmed i lånehänseende jämställt företag, därvid som förutsättning för

beviljande av dylikt bidrag skulle gälla, att den barnrika familjen komme i åtnjutande av en bostad med lägst den standard och mot högst den hyra, som skulle gällt, om bostad beretts familjen i hittills gängse typ av bostäder för mindre bemedlade, barnrika familjer — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga statens byggnadslånebyrå att tills vidare bevilja familjebidrag enligt kungörelserna nr 512/1935 och 247/1938 jämväl åt sådana mindre bemedlade, barnrika familjer vilka hyra bostad av nämnden, under samma förutsättningar som angivits i förenämnda brev den 22 juni 1944.

I skrivelse den 10 augusti 1944 har *byggmästaren Baltzar Lundström, Stockholm, med instämmande av Svenska aeroplan aktiebolaget och bostadsrättsföreningen Tanneforshus i Linköping* gjort framställning rörande vidtagande av vissa åtgärder för ekonomiskt stöd åt nämnda förening. I framställningen har på anförda skäl hemställts, att Kungl. Maj:t måtte lämna bostadsrättsföreningen ett så utökat statsstöd att detta till sin verkan bleve likartat med vad föreningen ansett sig kunna kalkylera på basis av det, som ställts i utsikt i propositionen nr 165/1941. Därest det icke skulle visa sig möjligt med en sådan omreglering av krediterna att den i propositionen förutsatta räntesubventionen kunde utgå, hemställer Lundström, att föreningen måtte beviljas tilläggs lån av sådan storlek, att effekten för föreningens vidkommande bleve likartad med den i utsikt ställda räntesubventionen.

Över sistnämnda framställning ha *statens byggnadslånebyrå* och *statskontoret* avgivit utlåtanden.

Departementschefen har anfört följande.

Vad till en början angår framställningen från försvarets bostadsanskaffningsnämnd anser jag skäligt, att mindre bemedlade, barnrika familjer i de fastigheter, som nämnden har att förvalta, komma i åtnjutande av samma förmån, som enligt Kungl. Maj:ts av nämnden åberopade beslut den 22 juni 1944 må tillkomma sådana mindre bemedlade, barnrika familjer, vilka beretts bostad i fastighet som uppförts med stöd av tertiärlån och som tillhör kommun eller därmed i länhänseende jämställt företag. Därest riksdagen ej har något att invända däremot, har jag för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att bifalla nämndens framställning.

Vidkommande framställningen om ökat statligt stöd åt bostadsrättsföreningen Tanneforshus i Linköping framgår av vad i ärendet upplysts, att föreningens oförmåga att fullgöra sina ekonomiska förpliktelser föranletts av omständigheter, som ej förutsetts vid föreningens bildande och över vilka föreningen ej kunnat råda. Föreningen har å ena sidan åsamkats högre kapitalutgifter än som beräknats och å andra sidan fått vidkännas minskade inkomster på grund av hyresrådets beslut att vid tillämpning av rådets bränsleklausul Inkl. I såsom grundpris skulle läggas det bränslepris, som gällde den 1 maj 1941 och icke kostnaderna för s. k. »fredsvärme», vilket byggnadslånebyrån räknat med vid beviljande av det föreningen tillerkända tertiärlånet. Föreningens bristande likviditet torde sålunda åtminstone till en del ha sin grund i att de förutsättningar, som lågo till grund för byggnadslånebyråns beslut, sedermera ändrats. På grund av sålunda föreliggande särskilda omständigheter anser jag skäligt, att staten medverkar till skapandet av balans i föreningens ekonomi genom beviljande av ytterligare understöd åt föreningen. I fråga om storleken härav anser jag mig böra biträda byggnadslånebyråns, av statskon-

toret tillstyrkta förslag, enligt vilket till föreningen skulle utgå årligt understöd av statsmedel med belopp, motsvarande den inkomst, varom föreningen gått miste genom hyresrådets nyssnämnda beslut, dock högst 8 000 kronor för år. Det torde få ankomma på byggnadslånebyrån att inom angivna maximibelopp närmare beräkna understödets storlek. I likhet med byggnadslånebyrån anser jag understödet böra utgå retroaktivt från den dag hyresrådets utslag trädde i kraft eller den 1 januari 1943 dock längst till den 1 januari 1953. Man torde kunna räkna med att, då det blir möjligt att återgå till att elda enbart med fossilt bränsle, understödet kommer att sjunka avsevärt eller måhända helt bortfalla.

Vad angår sättet för bestridande av kostnaderna för understödet vill jag föreslå, att föreningen av byggnadslånebyrån beviljas räntesubvention å det föreningen beviljade tertiärlånet med det belopp, som enligt principerna här för kan utgå. Detta belopp, vilket av byggnadslånebyrån beräknats till omkring 4 500 kronor för år, bör enligt reglerna för dylik subvention gottskrivas föreningen genom eftergift å de annuiteter å nämnda lån, som föreningen har att erlägga. Det härutöver erforderliga belopet synes lämpligen i samma ordning böra komma föreningen till godo, eller således genom beviljande av ytterligare eftergift å nyssnämnda annuiteter.

Emellertid vill jag förorda, att, innan Kungl. Maj:t fattar beslut i ärendet, riksdagens medgivande inhämtas.

Utskottet.

Materialtillgången beräknas förslå för en produktion av cirka 45 000 lägenheter under år 1945. Utskottet ansluter sig till vad departementschefen anfört om önskvärdheten av att lägenhetstillskottet år 1946 hålles uppe på samma nivå. Ehuru de reella förutsättningarna för ett sådant bostadsbyggnadsprogram måste betraktas som ovissa giva de från nämnda utgångspunkt gjorda beräkningarna av de till disposition av byggnadslånebyrån avsedda anslagen ej utskottet anledning till erinran.

Utskottet anser det vara väl motiverat att, på sätt departementschefen förordat, i kungörelsen om tertiärlån och tillägglån för vissa bostadsbyggnadsföretag en bestämmelse införes av innebörd, att kommun skall äga rätt att anslå medel för utlämnande av lån för gäldande av kontant insats, som kräves för förvärv av bostad i fastighet tillhörig bostadsrättsförening respektive ikläda sig borgen för sådant lån.

Icke heller vill utskottet motsätta sig vad departementschefen anfört angående placeringen av de i förhållande till de statliga tertiärlånen underliggande krediterna. Mot bakgrunden av den nuvarande räntesituationen bliva betänkligheterna mot att godtaga affärsbankslån såsom sådan underliggande kredit mindre framträdande än tidigare. Statsmakterna torde dock ha anledning att även i fortsättningen följa utvecklingen i fråga om affärsbankskrediterna med uppmärksamhet.

Utskottet tillstyrker jämväl att till bostadsförbättringsverksamheten på landsbygden anvisas medel av den omfattning, som Kungl. Maj:t föreslagit. Med hänsyn till att knapphet på material för bostadsbyggande alltfört kan befaras verka hämmande vill utskottet ånyo i anslutning till riksdagens tidigare uttalanden i ämnet framhålla angelägenheten av att det program, som

upplagts för landsbygdens del, icke vid svår materialknapphet kommer i efterhand i förhållande till bostadsprogrammet i sådana tätorter, som icke lida av bostadsbrist.

I propositionen nr 238 till innevarande riksdag förordades, att — i samband med att de till ifrågakvarande ändamål å allmän beredskapsstat II uppförda anslagen ställdes till förfogande — vissa bestämmelser skulle utfärdas rörande de villkor, under vilka arbetena finge komma till utförande. Vad departementschefen anfört angående uppställande av motsvarande villkor för nästa budgetår, föranleder ej annat uttalande från utskottets sida än att utskottet vill erinra, att riksdagen i anledning av förenämnda proposition förutsatte att länsarbetsnämnderna vid sin befattning med hithörande frågor i första rummet beaktade tillgången på ledig arbetskraft från andra områden och endast i nödfall utnyttjade möjligheten att besluta om uppskov med påbörjande och slutförande av byggnadsarbeten. Vad sålunda uttalades äger oförändrad giltighet även för nästa budgetår.

Vid behandlingen förra året av motsvarande anslagsfrågor framhöll riksdagen önskvärdheten av att byggnadslånebyrån och de lokala förmedlingsorganen gjorde sitt inflytande gällande i fråga om val av hustyper och deras planlösning för åstadkommande av ändamålsenliga bostäder. Riksdagen uttalade sig särskilt mot enplanshus med mycket låg takresning. Anledning synes föreligga, att Kungl. Maj:t giver vederbörande myndigheter tillkänna vad riksdagen i nämnda hänseende anfört.

Utskottet tillstyrker de förslag i övrigt, vilka framlagts i förevarande proposition.

I de likalydande motionerna I: 130 och II: 356 föreslås, att en generalplan för rikets bostadsförsörjning och en plan för inhemsk produktion av byggnadsmaterial i samhällelig regi utarbetas, att kommunerna åläggas i egen regi uppföra och till självkostnadspris uthyra tillräckligt antal bostäder ävensom att upprätta kommunal bostadsförmedling. I anledning härav vill utskottet framhålla, att Kungl. Maj:ts förslag överensstämmer med de grunder för den statliga stödverksamheten för bostadsbyggandet, vilka tillämpats under senare tid. Bostadssociala utredningen har emellertid att behandla spørsmålet om åtgärder för åstadkommande av en planmässig bostadspolitik på längre sikt och kan väntas inom kort avgiva sitt slutbetänkande. Enligt utskottets mening bör nämnda betänkande avvaktas, innan mera betydande avsteg från hittills följda grundsatser beslutas av riksdagen.

Utskottet, som sålunda ej tillstyrker motionerna I: 130 och II: 356, anser att ej heller förslaget i motionerna I: 3 och II: 3 om tillsättande av kommunala bostadsnämnder nu böra föranleda åtgärd från riksdagens sida. Bostadssociala utredningens förslag torde jämväl böra avvaktas, innan riksdagen tager ställning till frågan på vad sätt de i motionen II: 615 påtalade, mindre tillfredsställande förhållandena böra avhjälpas.

Vid 1943 års riksdag höjdes maximibeloppet för bostadsförbättringsbidrag från 2 500 kronor med 1 000 kronor för anordnande av vatten- och avloppsledningar eller för förbättring av vattentäkt. Vid förra årets riksdag väcktes

motion om höjning av detta belopp med ytterligare 1 000 kronor. Statsutskottet uttalade (utlåtande nr 126), att det under pågående utredning rörande avvägningen av låne- och bidragsformerna framstode såsom olämpligt att vidtaga den föreslagna höjningen, helst som en sådan höjning enligt vad egna-hemsstyrelsen framhållit skulle skapa ytterligare ojämnheter. Jämväl det i berörda utlåtande omnämnda utredningsuppdraget handhaves av bostads-sociala utredningen. Med anslutning till riksdagens ställningstagande till denna fråga förra året får utskottet avstyrka den i ämnet väckta motionen II: 616.

Med hänsyn till det pågående utredningsarbetet på området anser sig utskottet ej heller böra tillstyrka riksdagen att enligt det i motionerna I: 210 och II: 332 framlagda förslaget begära utredning rörande åtgärder för åstadkommande av bättre lantarbetarbostäder. Utskottet förutsätter härvid, att vad i motionerna anförts angående inkomstbeskattning av värdet av det virke ur egen skog, som jordbrukare använder för förbättring av bostadsstandarden, ävensom vissa andra taxeringsfrågor uppmärksammas av utredningen och Kungl. Maj:t utan särskild framställning i ämnet från riksdagens sida.

Enligt gällande kungörelse om statsbidrag till anordnande av pensionärshem bör vid upplåtelse av lägenheter i dylika hem företräde lämnas person, som kan antagas efter erhållande av bostad i hemmet bliva i stånd att försörja sig utan annat bidrag från det allmänna än pension eller invalidunderstöd. Även annan mindre bemedlad person må dock, där särskilda skäl därtill föranleda, antagas till hyresgäst i pensionärshem. I motionen II: 167 föreslås, att nämnda bestämmelser skola utgå ur kungörelsen. Utskottet vill erinra, att bidragsverksamheten för inrättande av pensionärshem enligt 1939 års riksdags uttalande i ämnet har till syfte att bereda bättre och billigare bostäder åt sådana åldringar och invalider, för vilka ett vårdbehov som regel icke föreligger, men vilka ha för knapp inkomst för att av egna medel förskaffa sig nöjaktig bostad. Uppenbarligen kan det ej anses strida mot det sålunda angivna syftet eller mot författningens ordalag att bereda bostad i pensionärshem åt åldringar, vilka uppbära någon form av understöd av kommunen och i all synnerhet ej om understödet har formen av kommunalt pensionstillskott. Av denna anledning har utskottet ej ansett sig böra tillstyrka motionsyrkandet.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

I. medgiva

a) att räntefoten för förbättringslån och lantarbetarbostadslån, vilka må komma att beviljas under budgetåret 1945/46, bestämmas till 3,25 %;

b) att bostadsrättsföreningen Tanneforshus i Linköping må, räknat från och med år 1943 under en tid av högst 10 år, beviljas understöd med belopp, motsvarande skillnaden i föreningens bränsleutgifter mellan, å ena sidan, utgifterna beräknade på

grundval av bränslepriserna den 1 maj 1941 eller, därest priserna sjunka under de vid nyssnämnda tidpunkt gällande, dessa lägre priser samt, å andra sidan, utgifterna beräknade på grundval av kostnaderna för s. k. fredsvärme, dock högst med 8 000 kronor för år, ävensom att sålunda utgående understöd må gottgöras föreningen genom avdrag å de annuiteter, som föreningen har att erlagga å det föreningen beviljade statliga tertiärlånet;

II. för budgetåret 1945/46 anvisa

- a) under femte huvudtiteln
  - 1) till *Statens byggnadslånebyrå: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 130 000 kronor,
  - 2) till *Statens byggnadslånebyrå: Omkostnader* ett förslagsanslag av 225 000 kronor,
  - 3) till *Hyresrabatter för mindre bemedlade, barnrika familjer* ett förslagsanslag av 8 500 000 kronor,
  - 4) till *Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden* ett reservationsanslag av 20 000 000 kronor,
  - 5) till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* ett reservationsanslag av 8 000 000,
- b) under statens utlåningsfonder
  - 1) till *Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer* ett investeringsanslag av 50 000 000 kronor,
  - 2) till *Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden* ett investeringsanslag av 12 000 000 kronor,
- c) under fonden för låneunderstöd
  - 1) till *Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* ett investeringsanslag av 150 000 000 kronor,
  - 2) till *Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* ett investeringsanslag av 21 000 000 kronor,
  - 3) till *Lån till uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder* ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor,
  - 4) till *Lån till bostadsförbättringsverksamhet* ett investeringsanslag av 8 000 000 kronor.

B. att motionerna I: 130 och II: 356 ej må av riksdagen bifallas,

C. att motionerna I: 3 och II: 3 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda,

D. att motionen II: 615 ej må av riksdagen bifallas,

E. att motionen II: 616 ej må av riksdagen bifallas,

F. att motionerna I: 210 och II: 332 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda,

G. att motionen II: 167 ej må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 15 juni 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Lindström, Sven Larsson, Bernhard Nilsson, Karl Andersson, Mannerskantz, Gustaf Karlsson, Gustav Emil Andersson, Rosenberg, Albertsson* och *Ivar Persson*; samt
från andra kammaren: herrar *Eriksson* i Stockholm, *Ward, Falla, Andersson* i Malmö, *Norup, Lindholm, Onsjö*, fru *Alvén*, herrar *Åkerström, Boman* i Kieryd, *Thapper* och *Birke*.

Reservation

av herr *Mannerskantz*.
